

Sarjerdő-gazdálkodás a fókuszban

Röjtökmuzsaj-Sopron-Kismarton (Eisenstadt) erdeiben járt az Erdőművelési Szakosztály

Az OEE Soproni Helyi Csoport és az OEE Erdőművelési Szakosztály közös szervezésben, a Pannatura GmbH., a Burgenlandi Erdészeti Egyesület, a Soproni Egyetem, valamint a TAEG Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. közreműködésével szakmai programot rendezett az osztrák-magyar határ két oldalán, melynek egyik legfontosabb témája a sarjerdő-gazdálkodás volt.

A terepi programok szeptember 11-12-én zajlottak a TAEG Zrt. és a Pannatura GmbH. Lajta térségi erdeiben. A résztvevők a TAEG Zrt. Síkvidéki Erdészeti Röjtökmuzsaji erdőtümbjében gyülekeztek.

Dr. Folcz Ádám termelési és kereskedelmi igazgató rövid köszöntője és a vendéglátók bemutatása után néhány számadattal ismertette a TAEG Zrt. működését. Majd Mesics Bertalan, a Síkvidéki Erdészeti Röjtökmuzsaji Erdőgazdálkodási Igazgató adott tájékoztatást. A tízezer hektáros erdészeti területnek 60%-a 50 évnél fiatalabb. Az évi 45.000 m³ fakitermelésből csupán 10% az iparifa. Az erdészeti terület tíz erdészkerületre van osztva.

A területet már a rómaiak előtt is lakták. Az irtásföldéken gyorsan kiszarultak a talajt a növénytermesztéssel, ezért később elterjedt lett a legeltetéses állattartás.

A középkorban a nyugat felé hajtott marhákat itt pihentették meg és javították fel az értékesítéshez. Emellett bértartást is vállaltak, s mindennek következménye lett a túllelégeltetés. Ezután erdőtelepítésekkel hasznosították a területet.

Az erdőket már az 1890-es évektől üzemterv alapján kezelték. Az őshonos fajok mellett jelentős fenyő- és akác-telepítés is történt. A múlt század ötvenes éveitől a nyolcvanas évekig évi száz hektár nagyságú volt az erdőtelepítés. A kavicsos lejtő agyagtalajok kezdeti telepítési technológiája mélyforgatás utáni simítózás, boronálás, tárcsázás volt, amit a nagyobb teljesítményű traktorok elterjedésével az altalajlazítás váltott fel. Varga Gyula nyugalmazott erdőgazdálkodási igazgató elmondta, hogy amikor volt rá fedezet, az akácosok egy részét átalakították tölgyesekre.

Dr. Folcz Ádám ismertette, hogy ezen a talajon az akácnak csak tíz százaléka rönk, gyakran a hancs már gyérítési korban beteg, gyakori a vöröskorhadás, mindez kívülről szabad szemmel nem látható.

A Röjtökmuzsaj 2V erdőterületben több akác erdőfelújítási technológia eredményét is megnéztük. A korábbi gyökérszaggatás és tuskósarj leverés mellett új módszert fejlesztettek ki, melynek részletes ismertetése a közeljövőben olvasható lesz az *Erdészeti Lapokban*.

A nap további részében a soproni hegyvidéken folytatódott a program. E terület kezelője a Soproni Erdészeti Röjtökmuzsaji Erdőgazdálkodási Igazgató röviden bemutatta a hét és félezer hektáros erdészeti területet, ami nyolc erdészkerületre oszlik. Megjegyezte, hogy a TAEG Zrt. alapító okiratában foglaltak szerint kiemelten fontos a Soproni Egyetem gyakorlati oktatás-kutatásának támogatása.

A jellemzően savanyú alapkőzetű barna erdőtalajok találhatók, de kisebb területeken mészkő az alapkőzet. Megtalálható náluk a bükköstől az er-

dőssztyeppig minden erdő klímaosztály. Az erdőállományok 70%-át lombos fajok alkotják. 80% a természetvédelmi, 95% a NATURA 2000 területek aránya. Az évi átlagos 32 000 m³ fakitermelés a növedék 75-80%-át használja ki, a természetvédelmi célok és korlátozások miatt.

A korábban kiszarult városi erdőkben az 1770-es évektől a bajor származású Muck Endre kezdte el szakszerű kezeléssel feljavítani az erdőállományokat, aminek eredményeként a 10% alatti mageredet arányt 80%-ra sikerült emelni. A 30%-nyi fenyőállomány folyamatosan szárad. A fakitermelésük 1/3-a egészségügyi termelés. Az erdőfelújítást (és az oktatást is) egy 4 ha-os csemetekert is szolgálja.

Első megállónkon egy 120 éves sarjeredetű tölgyes fokozatos felújítását szemléltük meg. A jó termőhely miatt a korábbi fakitermeléseknél a sarjeredet miatt várhatóan jobb, 30% körüli volt a rönkkihozatal.

A megállónak helyszínt adó 0,7 ha-os részévgágás több bontás után megjelenő újlatra történt. A nagymér-

tékű csúcscsáradás miatt kétséges, hogy ilyen ütemben sikerül természetes újlatra végvágni az erdőrészt. A tölgy-csipkésposzka tömegesen még csak idén jelent meg, a bőséges tölgy-makk termést nem hiúsította meg. *A soron következő erdőtervezés kapcsán leadott természetvédelmi igények viszont erősen veszélyeztetik ezen állományok szakszerű kitermelését és felújítását.*

Az erdőgazdálkodás és természetvédelmi igények kapcsán rövid diskurzus alakult ki. Olyan vélemény is elhangzott, hogy a természetvédelem erdőgazdálkodást korlátozó igényeinek egy része nem a humán populáció jövő nemzedékét, hanem a holt fához kötődő élőlények jövő nemzedékét szolgálja.

A Sopron 125-ös tagban fenyő és lombegyes fenyő tarvágások felújítását tanulmányoztuk. A mesterséges első kivitel mellett természetes úton kel az erdeifenyő, a jegenyefenyő, a szelídgesztenye, a kislevelű hárs és a bükk.

Az árnyéktűrő bükk agresszíven elnyomja a fényigényesebb fajok egyedeit. Tekintettel arra, hogy a klímaváltozás miatt nem cél elegenden bükkösök létrehozása, kiemelt feladat az elegyarány szabályozó tisztítások szakszerű elvégzése.

Amíg a fenyőpusztulás elszórt, kis foltokban jelentkezik, többé-kevésbé bevált módszer, hogy a száraz folt körül egy fahosszban az élő fenyőket is kitermelik. Ezzel némileg lehet lassítani a száradási folyamatot, ami kedvezőbb időjárású években így meg-megáll.

A fenyő utáni mesterséges felújítás fő fajtája a kocsánytalan tölgy, 50x200 cm-es hálózatban, szükség szerint egyedi védelemmel is ellátva. A siskanád és szeder ellen – természetvédelmi kezelő hozzájárulásától függően – egyszerűen védekeznek, minden további ápolást kézi eszközökkel végeznek. A vadkárok megelőzésére szükség szerint ponthegyszett hálóból épített kerítéseket alkalmaznak.

A program második napját Burgenlandban, az Eszterházy Alapítvány erdeit kezelő Pannatura GmbH. területén kezdtük. *Peter Fischer*, az erdészeti ága-

zat igazgatója bemutatta kollégáit. A szakmai tolmácsolást *Péter Dániel*, a Pannatura GmbH. faanyagbeszerzője és mint szervező is, *dr. habil. Frank Norbert*, a Soproni Egyetem docense vállalta fel.

A Pannatura GmbH. 44 000 ha földterületet, ebből 22 000 ha erdőt kezel. Ezen belül 6500 ha sarjeredetű. Mivel Ausztriában nincsenek jogszabályi fajválasztási korlátozások, több mint hatvan fajtával gazdálkodnak, az ültetésnél alkalmazandó fajokat a helyi erdészek választják ki. Évente cca. 140-150 000 m³ faanyagot termelnek ki. A 40 000 ha-os vadászterületükön évente 4000 nagyvadat ejtenek el.

Első megállónk *Föllik* községhatárban egy 80 ha-os erdőtömb volt, ami korábban csak vadászati célt szolgált. Az erdőtömb bejárása során több megállópontra kaptunk információt. A kőrüspusztulás mellett a kocsányos és kocsánytalan tölgyeknél is jelentkezik a klímaváltozás miatt a koronapusztulás.

A munkákat a nagymértékű munkaerőhiányhoz próbálják alakítani. Az általunk megnézett 60 éves állomány gyérítésében 25 m-enként kialakított közelítőnyomok szolgálták a harvesterforwarder géppáros munkáját. A gyérítést 120 m³/ha eréllyel végezték el. Jelölés nem volt, a gépkezelő végezte a szakmai szelektálást.

A tölgyes állomány után egy fekete-diós állományrészt tekintettünk meg, mely azért volt érdekes számunkra, mert egyáltalán nem a hazánkban megszokott mélyfekvésű jó termőhelyeken állt, hanem átlagos cseres-kocsánytalan tölgyes termőhelyen, és itt is jó növekedést mutatott.

Itt került szóba a bálványfa is, ami Burgenlandban is jelentős elterjedést mutat, és az ottani erdőgazdálkodók is küzdenek ellene. A bálványfa visszaszorítására több éve sikeresen használják az *Ailantex* nevű gombakonzentráumból készített biológiai szert. Az eddigi tapasztalataik jók.

Következő megállónk *Hornstein* községhatárban egy 6000 ha-os erdőtömb volt. Változatos pH-értékű erdőrésztlet

jártunk be, ahol a völgyi mészke alapközetten képződött talaj a gerinc közelében savanyúvá vált. Ezt jól mutatták a termőhely típusjelző növényei is.

A további állomás egy bontás, végvágás utáni 12 éves természetes tölgyes felújítás volt. Az eddig elvégzett két tisztítást csak az 5-8 m-enként kijelölt javafák érdekében végezték. A köztes területről később lakossági gyűjtési igény esetén vagy aprítéktermelés céljából fognak kitermelni faegyedeket. Ezzel a kezeléssel középerdő kialakítása a cél, amelynek vágáskorát majd a későbbiekben fogják csak meghatározni. A kézi munkaerőhiány miatt elmaradnak a tisztítások. Ezeket a munkákat korábban lakossági tűzifagyűjtés keretében oldották meg.

A következő állomásunkon sekély, savanyú talajon, muflon által károsított újlatti szintű sarj tölgyest mutattak be. Itt a gyenge termőhely és a nagy vadnyomás miatt az egyébként is tűzifa minőséget adó állományt sarjerdőként fogják továbbra is kezelni.

Az ezt követő megállópontra tarvágás után 5x5 m-es tág hálózatba ültetett, 60 éves kocsánytalan tölgy, madár-cseresznye, berkenye állományban ismertük meg a fajajonként különböző vágásérzékenységi korral tervezett további beavatkozási terveket. Korábban itt is lakossági tűzifagyűjtéssel oldották meg a nevelővágásokat, amire már nincs igény, így a továbbiakban a természetes felújítást tervezik.

Magyarországra visszatérőben megálltunk a *Páneurópai Piknik Emlékhely* és *Akadémiai Emlékerdőnél*. Az autentikus tárlatvezetést *dr. Magas László* – az esemény egykori egyik szervezője – tartotta számunkra.

A kétnapos szakmai programot a TAEG Zrt. Soproni Erdészetiének tóalmi erdészeti irodájában, majd azt követően rövid csemetekerti bemutatóval zártuk. *Köszönet minden közreműködőnek!*

Urbán Pál elnök, OEE Erdőművelési Szakosztály

Fotó: **Preisinger Márk**

